СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 258. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 5 листопада 1931. VOL. XXXIX. No. 258. Jersey City, N. J., Thursday, November 5, 1931. THREE CENTS.

ДЕМОКРАТИ ОСЯГНУЛИ ВЕЛИКУ ПОБІДУ ПРИ ВИБОРАХ

ТАМАНІ ГОЛ ГОРОЮ В НЮ ЙОРКУ. МУР ВИБРАНИЙ ҐОВЕРНОРОМ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗИ. В КОНҐРЕСІ МАЮТЬ ДЕМОКРАТИ БІЛЬШІСТЬ У ПАЛАТІ ПОСЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Демократична організація, знана під іменем „Тамані Гол", осягнула небувалу в історії свого істнування побіду. Її кандидат на президента дільниці Менґетен, Семюел Леві, побідив більшістю 181,219 голосів. Републиканський кандидат, полковник Едвард Керинґтон, дістав 65,891 голосів, а соціяліст Нормен Томас 48,438. Комуністичний кандидат одержав 1,789 голосів.

Демократи старалися теж дістати у свої руки контролю над есембли, але це їм не вдалося.

ДЖЕРЗІ СІТИ. — А. Ґери Мур, демократичний кандидат на ґовернора стейту, зістав вибраний ґовернором. Ще нема точного обчислення голосів. Але надіються, що він побідив републиканського кандидата, бувшого сенатора Берда, більшістю 200,000 голосів.

ВАШИНҐТОН. — З 8 округа в стейті Мішіґен донесли, що перепав при виборах до конґресу републиканський кандидат, Фос О. Елдред, а зістав вибраний демократ, Майкел Гарт. Цей округ був у републиканських руках 32 роки.

З огляду на цей вибір републиканці втратили більшість у палаті послів, яку, коли вона зійдеться на наради 7 грудня, контролюватимуть демократи.

РУЗВЕЛТ ПОБІДИВ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт дуже врадуваний тим, що перейшов його проект у справі залісненння. Як відомо, проти цього проекту виступив бувший ґовернор Смит. Загально твердили, що від рішення в справі цього проекту залежатимуть у многім шанси Рузвелта стати демократичним кандидатом на президента держави.

„АКРОН" ПОВІЗ 207 ПОДОРОЖНИХ.

ЛЕЙКҐОРСТ. — Дирижабль „Акрон" осягнув рекорд щодо числа подорожних. Відбув він подорож, довгу 500 миль, з 207 подорожними. Лет тревав 10 годин.

МАШИНИ ДОГОЛОСУВАННЯ ФУНКЦІОНУВАЛИ ДОБРЕ.

НЮ ЙОРК. — Місто було поділене на 3,424 виборчих округів, у яких уживали машин до голосування. Тільки в кількох випадках треба було машини поправити, але поправки забрали всього кілька хвилин і не були перешкодою при голосуванню.

ПАНУВАТИМУТЬ ҐЕНҐСТЕРИ, КАЖЕ ТОМАС.

НЮ ЙОРК. — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента дільниці Менґетен, заявив, що нюйорські вибори є великим ударом для демократії, бо вони передали далі владу в руки ґенґстерів.

Томас каже, що населення голосувало за Тамані Гол не так з любови до неї як зі страху перед нею. Вибори, говорив Томас, виказали триюмф захланности, цинічної байдужности, апатії і розпуки. Ще ніколи, говорив далі Томас, не крали голосів у такий зорґанізований спосіб, як цим разом. І тому населення Ню Йорку повинно знати, що в Ню Йорку не істнує те, що називаємо чесним голосуванням.

ПРИНЯЛИ БАЙДУЖНО ВИСЛІД ВИБОРІВ.

НЮ ЙОРК. — Таймс Сквер приняв цим разом вислід виборів з тихою байдужністю. Не було стуку, гуку, музик і дзвонень, які ціхували вибори минулих часів.

ВИБРАЛИ ВДРУГЕ МЕЙОРОМ ФИЛАДЕЛФІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Дж. Гемптон Мур зістав вибраний мейором міста. Він був уже раз мейором у 1919 р. Від 30 літ не було випадку, щоби тасама особа, що була мейором, була знову вибрана на цей уряд.

ЗА ДЕМОКРАТИЧНУ ПЛЯТФОРМУ.

ВАШИНҐТОН. — Демократичні сенатори є тої думки, що шикаговський мейор Черман, котрий конферував з мейорами Гейґом і Вокером та головою Тамані Гол, обговорював зі своїми політичними однодумцями президіяльну кампанію та стояв за те, щоби знесення прогибіції поставити на першім місці в демократичній плятформі.

МАЙНЕРСЬКІ ДІТИ ГОЛОДУЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — „Америкен Френдс Сервіс Коміті" видав до населення відозву, в якій просить о датки на ратунок голодуючих майнерських дітей у Вест Вірджінії й Кентоки. У відозві сказано, що голодує 25,000 дітей та що матері не мають в чім дітей післати до школи, а більшість дітей ходить в убраннях, вшитих з мішків.

В тих околицях є коло 100,000 майнерів без праці.

ОДИН ПОЛК НА УКРАЇНІ ВІДМОВИВ ПОСЛУХУ.

З Москви доносять до Берліна, що совітська військова команда застановила нагло маневри совітської армії на Україні. Червоні війська відведено в первісні місця побуту. Маневри застановлено внаслідок того, що один піхотний полк відмовив послуху. Протести цього полку перекинулись і на інші військові частини.

ОБМАН У БУКАРЕШТІ.

Вдова по високім урядникови в Букарешті виманила від одного підприємства забезпечення суму одного міліона левів. Перед роком умер один високий суддя, що був забезпечений на 1 міліон. Зараз по його смерти виплатило підприємство гроші. Тепер виказалося, що при забезпеченню на життя зявився до лікарських оглядин не суддя, але якийсь другий, здоровий пан. Здогадуються, що вдова замордувала свого мужа, щоб отримати премію забезпечення.

ВИСТАВА ПРАЦІ СОВІТСЬКОЇ НАУКИ.

Комуністична академія постановила приступити до організації більшої вистави праці совітської науки в більших центрах західної Европи й Америки. Цю виставу влаштовується з нагоди 15-ліття совітського ладу.

У ЛЬВОВІ ВИБУДУЮТЬ ПАМЯТНИК ПІЛСУДСЬКОГО.

Дня 4. жовтня ухвалив „Союз Резервістів і бувших Військових РП. на Червенській Землі" вибудувати памятник марш. Пілсудського у Львові.

ЦАРСЬКІ ВІРЛИ НА ШАПКАХ КИТАЙСЬКИХ ВОЯКІВ.

Військовий часопис „Сьогодні", який виходить у Ризі, помістив знимку китайських вояків на полі боротьби в Манджурії. На рукавах і шапках вояків видно царські російські вірли.

ЗАМАХ НА ПОЇЗД У НОРВЕҐІЇ.

Повідомляють з Осльо, що на стації Скієн відкрили під рейками пять динамітових набоїв кілька хвилин перед відїздом поспішнього поїзду до Осльо. „Вибух динаміту висадив би в повітря цілий поїзд", — сказали знавці, а за терористами застиг слід.

САМОГУБСТВО СЕЛЯНИНА ЧЕРЕЗ ДОВГИ.

У селі Босанчу (Румунія) поповнив самогубство 39-літний селянин Дмитро Ґондера. Він мав 40 тисяч левів довгів і боявся, що втратить усе майно. З цеї причини повісився.

УКРАЛИ 3 І ПІВ МІЛІОНА ЛЕВІВ.

Вищий урядник залізниці в Ясах (Румунія) украв з державної каси 3 і пів міліона левів. Як звичайно, так і тепер, провадиться слідство.

ПОЛКОВНИК ВСТУПАЄ ДО МОНАСТИРЯ.

У Варшаві кружляють чутки, що полковник Моравський учасник катастрофи, в якій згинув бувший премієр Скшинський, вступає до монастиря, який має дуже строгий правильник.

НЕ ЗНАЛИ, КОЛИ НАРОДИВСЯ КОРОЛЬ.

Румунська президія міністерства оголосила такий комунікат: Уродини короля святкується 6-го жовтня, а не 3-го жовтня, як це святкувало румунське посольство в Римі.

ЗАМІСЦЬ МОНЕТ ШТАБКИ ЗОЛОТА.

Недовіря до паперових грошей у час сьогоднішної кризи спричинило у Франції переміну їх на золото. Від кількох днів французький банк видає на бажання 12 і пів-кілеву штабу золота за 215,500 франків. Тому, що не всі мають таку суму до виміни, гурт людей збирає гроші і вимінює на золоту штабу, яку розділює знавець на поодинокі кавальчики. Не лише Французи, але й чужинці вимінюють без перешкод франки на золото. „Пошесть" тої виміни так поширена, що є навіть окремі крамнички, які тим займаються.

КОРАБЛІ З ВАНТАЖЕМ ЗОЛОТА НА МОРСЬКОМУ ДНІ.

На дні океанів дрімають рештки кораблів, що потонули разом зі своїм дорогим вантажем золота. Вартість того золота обрахували на 600,000,000,000 фунтів стерлінґів. Колиб котів хто перевозити те золото, мусів би мати фльоту збірного тонажу 10,387,965 тон, себто більшу від цілої морської фльоти Англії, Америки, Німеччини, Японії та Франції. Ці велитенські скарби заздро заховані під морськими хвилями й нінацо сходять зусилля окремих людей та навіть урядів деяких держав, щоби їх видобути на денне світло. Покищо нема способу добувати потоплені в хвилях океану кораблі; навіть техніка ледви спроможеться робити це на морських мілинах. Скарби чекають дальше на дні моря того дня, коли їх розділять люди між себе й будуть битися за них; тепер ледви маленькі окрушини вертають з морського дна — на раменах сміливих нурців.

У ФРАНЦІЇ УПАВ ВЕЛИКИЙ МЕТЕОР.

В місцевости Вітрі ле Франсоа (200 клм. від Парижа) знайдено на полях роздроблені частини дуже твердого каміння. Вислана комісія ствердила, що ці частини походять з метеора, котрий мав би важити найменше 6,000 кільограмів. Поле, засипане цим камінням, має 20,000 квадратових метрів простору і на кожному квадратовому метрі знайдено пересічно 300 грамів каміння.

ЩЕ 5 МІЛІОНІВ НЕВІЛЬНИКІВ НА СВІТІ.

При Лізі Націй одна комісія, котра занимається питанням невільництва, ствердила, що помимо праць міжнародного проти-невільничого комітету остається на світі ще поверх 5 міліонів невільників.

ЛИСТОВА ТАЙНА В ПОЛЬЩІ.

Бувший берестейський вязень, д-р О. Когут, адвокат у Богородчанах, одержав зі Львова від ред. „Свободи" В. Целевича, також берестейського вязня, поручений лист (ч. 4338, Львів ц). В середині замісць листа знайшов він учетверо зложений шматок чистого паперу. Позатим нічогісінько. Назовні видно виразні сліди отвирання того листа.

АРЕШТУВАННЯ ТРОЦЬКОГО.

З Царгороду прийшли вісти, що Троцького вивезли з острова Прінкіпо і замкнули в твердині. Сталося це на домагання англійської влади в Індії. Відвідини Аманули у Троцького викликали підозріння, що вони оба підготовляють повстання в Афганістані.

САМОГУБСТВО МІЛЮНЕРА.

В Чілі отруївся світильним газом місцевий міліонер Кльовер. Колись він був дверником гостинниці; міліонером став після смерти стрия, який лишив йому в спадщині велике майно. Кльовер утратив велику частину майна на гулянках і газардовій грі на біржі. Помітне знищення майна привело його до самогубства.

СОВІТИ НАСИЛУЮТЬ ПРИРОДУ.

Совітські ґазети закликають мистців совітських републик до участи в конкурсі „нового совітського вбрання". Треба знайти тип дешевої і вигідної одежі. Рівночасно радить Народній Комісаріят, щоби виплекати новий тип домашньої звірини, „плодовитої як свиня, богатої на вовну як вівця, а молочної як добра корова".

ГРОМАДСЬКІ ВИБОРИ НА ЗАКАРПАТТІ.

Сумно випали вони в Ужгороді, де на 42 мандатів наше населення буде заступлене тільки трома представниками, якими є: дотеперішній посадник К. Ґрабар (від аграрної партії), д-р Михайло Бращайко (від укр. христ.-народньої партії) і д-р И. Камінський (від бльоку русофільських партій). Три інші „Русини", що ввійшли до нової громадської ради, вибрані на списки ріжних чеських партій і є просто мамутами та іграшкою в руках чужих нам партій.

В новім ужгородськім маґістраті буде засідати тепер 12 Чехів, 12 Мадярів, 12 Жидів і тільки 6 „Русинів", хоч наше населення, якби воно було добре зорґанізоване, повинно би мати там принайменше 11 своїх представників. Закарпатська преса стверджує, що вибори в Ужгороді виграли Чехи й Жиди.

ВСЕСВІТНЯ СПАРТАКІЯДА В РОСІЇ.

В 1933 році відбудеться в Москві всесвітня спартакіяда з нагоди скінчення пятилітки. В цій цілі побудують у Москві спеціяльний стадіон для 120 тисяч глядачів.

ЗАГРОЗА ПОЛЬСЬКОМУ ВУГІЛЬНОМУ ЕКСПОРТОВИ.

Німецький уряд видав декрет про скасування примусу соціяльних обезпечень робітників углевого басейну Рури. Тим чином німецька вугільна промисловість звільнюється від значної частини тягарів, а тимсамим конкуренційна здібність німецького вугілля на закордонних ринках збільшується. Ця обставина враз із подешевінням англійського фунта становить поважну загрозу для польського вугільного експорту.

ТРАМВАЄВІ МІСЦЯ ДЛЯ ЖІНОК З ДІТЬМИ.

В петроградських трамваях призначено 4 місця для жінок з малими дітьми на руках.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА ВВІЙШЛИ В МАНДЖУРІЇ В РОСІЙСЬКУ СМУГУ

ПІД ЇХ ОХОРОНОЮ НАПРАВЛЯЄТЬСЯ МІСТ НА ЗАЛІЗНИЦІ, ЩО ЙДЕ В ГЛИБИНУ РОСІЙСЬКОЇ СМУГИ.

МУКДЕН (Манджурія). — Чотири сотки японських вояків увійшли в смугу Манджурії, що тягнеться здовж Східньо-Китайської залізниці й знаходиться в обсягу російських впливів. Ці японські війська охороняють майстрів, що направляють залізничий міст на лінії Таонан-Анґанґчі. Залізниця ця знаходиться на півночі Манджурії й веде до Ціцікара, що лежить у глибокому запіллю російських впливів у Манджурії.

Японське командування повідомило воюючих між собою китайських ґенералів, щоб їх війська не підходили до цієї залізниці ближче як на 10 миль. Японські літаки ввесь час літають над теренами, де знаходяться китайські армії. З літаків розкидають Китайцям ріжні відозви та попередження. Покищо ще не означено способу, у який будуть реаґувати Росіяни на те, що Японці вдерлися в обшар їх впливів. Міжтим японське командування твердить, що Росія підтримує ґенерала Ма-Чен-Шана зброєю, ріжним воєнним заосмотренням армії та своїми інструкторами. Цей ґенерал знаходиться на ворожій стопі з Японцями.

МОЖЕ ВИБУХНУТИ ВЕЛИКА ВІЙНА.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В Лізі Націй наступило занепокоєння тим, що японські війська просовуються в глибину північної Манджурії й рухаються в напрямі на велике стратеґічне місто Ціцікар. Це може викликати те, що Росія стане до захисту своїх інтересів у Манджурії, а це неминучо приведе її до війни з Японією.

Вразі виступу Росії проти Японії не залишаться спокійними в Европі Польща та Румунія, для яких скріплення Росії на Далекому Сході є дуже небезпечне, а тому й небажане. Отже ці держави можуть виступити проти Росії. Це зовсім унеможливить працю Ліґи Націй в напрямі установлення нею загального мира.

Китайський представник у Лізі Націй, Ші, відвідав секретаря Ліґи Націй і дав йому докладні відомости про ситуацію в Манджурії. Ші протестував проти того, що Японія, замісць підготовки до звільнення Манджурії зпід окупації, ще далі вдирається в китайську територію й закріплюється в занятих вже нею місцях.

КІНЕЦЬ ЛІДЕРСТВА ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА.

ЛОНДОН (Анґлія). — Довголітній лідер партії лібералів, Ллойд Джордж, уступив зі свого лідерства. На його місце вибрано Герберта Замуеля. На чолі другої частини партії лібералів, що підтримує уряд Мек Донелда й готова згодитися на запровадження мита, став сер Джан Саймон.

Разом з кінцем лідерства Ллойда Джорджа прийшов кінець єдности партії лібералів, що в останніх виборах потерпіла велику поразку. Вже відбулося перше формальне засідання нового парляменту, на якому вибрано президію парляменту та полагоджено інші технічні справи.

У вівторок парлямент буде відкритий офіційно престольною промовою короля. Мек Донелд веде наради про формування нового уряду, але про вислід нарад ще нічого не відомо.

БОЛЬШЕВИКИ СПРОСТОВУЮТЬ.

МОСКВА (СССР). — Большевицькі лідери запевняють, що Росія не припинить експорту свого збіжа. Вони запевняють, що Росія може й далі вивозити збіже в розмірах, які були установлені її попередніми плянами.

Натомісць ґазета „Правда" містить алярмуючу велику передову статтю, в якій стверджує, що збирання збіжа державою відстало від пляну. Колективні фарми й державні господарства стараються зовсім не давати державі збіжа, а розділюють його між своїх робітників та місцеве населення. „Правда" говорить, що це дуже тяжко бє по всіх плянах большевицько-соціялістичного будівництва.

ЗВІТ ЛЯВАЛЯ З ЙОГО ПОЇЗДКИ.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр-міністер Ляваль на засіданню кабінету міністрів здав докладний звіт про свою поїздку до Вашинґтону. Він розповів про всі свої вдачі й невдачі. Він говорив, що в його память дуже врізалися ті слова, які сказав йому президент Гувер, коли Ляваль заговорив про забезпечення Франції від нападу на неї. Гувер зазначив на те, що забезпеченням Франції може бути лише заспокоєння й стійність в Европі.

Отож Ляваль говорить, що він тепер буде шукати таких шляхів, котрі привелиб Европу до політичної й фінансової стійности. Одним з перших таких кроків була його нарада з німецьким послом фон Гешем, котрий заявив, що Німеччина не може заплатити чергової рати своїх репарацій. Устаткування міжнародніх европейських відносин мусить початися від полагодження всіх справ з Німеччиною, що завдають багато клопоту Европі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗІ СТАРИХ НА НОВІ РОДИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ

Раз-у-раз доводиться нам розбирати одну і тусаму справу: Союзовець, котрий стоїть кількадесять літ у нашій орґанізації, не може зрозуміти, чому він не дістає позички на гроші, які вложив в орґанізацію. Ріжні аґенти використовують цю обставину на те, щоби несвідомим членам доказувати, що чужинецькі асекурації є ліпші, бо там, мовляв, гроші не пропадають, навіть тоді, коли забезпечений перестав, чи не може платити. Люди бачать певні факти, але звичайно не вглядають глибше в справу і не звертають уваги на те, що в чужинецьких орґанізаціях треба в таких випадках платити далеко більші премії, ніж ті вкладки, які платять Союзовці, обезпечені на старі роди.

У. Н. Союз може дати членам тільки те, що вони зложили, або придбали для орґанізації розумною господаркою. Тому, щоби мати більші права, треба взяти на себе більші зобовязання. Хто хоче мати право до позичок на своє обезпечення і не тратити його в часі, коли не є спроможен платити, цей мусить за ті евентуальні користи платити більші премії. Так є у всіх асекураційних орґанізаціях світа, таке є і в У. Н. Союзі. Нові роди обезпечення У. Н. Союза відповідають модерним вимогам і можуть задоволити кождого, хто себе обезпечує, але У. Н. Союз тому не винен, що досі так мало членів з цього користало. Та саме тепер є нагода направити лихо.

У. Н. Союз повинен переродитися, переводячи реформу зі старих родів обезпечення на нові. З того, що вже було досі сказано на ту тему Головними Урядниками, асекураційним знавцем У. Н. Союза й самими членами, видно наглядно ті користи, які будуть з такої реформи. Простий розум наказує зробити те, що вийде на добре членам і орґанізації. Бо попри те можна буде дати негайну поміч потребуючим безробітним членам, а потім і тим, що через слабість чи старі літа не годні оплачувати членських вкладок. Не треба лякатися підвищеної вкладки, бо з тим підвищенням ідуть у парі більші користи. І то такі, що член, котрий тепер мусить відпадати від орґанізації зприводу неможности платити, буде міг по реформі відразу далі бути в орґанізації й оставатися в ній коштом того, що досі вплатив. А це є великим добродійством для великого числа членів не тільки підчас теперішньої кризи, але й у майбутньому, бо біда не спить і не знати, що кого жде.

ПОЛЬСЬКА ПРОПАҐАНДА У ФРАНЦІЇ

(Надіслане з Европи для „Свободи").

(2)

Рівнож і нафтова промисловість не остається позаду. Так Societe Francaise des Petroles de Malopolska, що її папери свого часу причинились були до упадку Credit Generale des Petroles і тепер лише на чорній біржі нотуються і Franco-Polonaisse de Dombrowa, що її акції втратили вже 97% своеї вартости, беруть живу участь в польській пропаґанді.

Між автомобільними фірмами, що дають гроші на польську пропаґанду, знаходяться такі фірми: Automobiles Industriels Latil, Japy Freres Beaucourt, Peugeot, Renault, Berliet і инші.

Рівнож і гірнича індустрія бере живу участь в тому ділі зі всім своїм апаратом, як Comite Central des Houilleres de France, Societe des Houilleres de Dombrowa, Societe Anonyme des Mines et Usines de Zinc de Silesie. Капітали цих фірм тепер дуже загрожені. Вони ледви держаться на польських інтересах. Але мають богато до страчення, тому справу тримають.

Тепер приходить на чергу електрична індустрія. Compagnie d'Electricite de Varsovie, Societe Generale de Constructions Electriques et Mechaniques Als Thom, Societe Financiere Electrique, Syndicat pour l'Electricite de Pologne (Synelpol) беруть участь в польській пропаґанді. Хемічну індустрію заступає там Societe des Usines Chimiques Rhone Pouleno. Рівнож і текстильна індустрія заінтересувалась справою польської пропаґанди, а передовсім фабрики шовку. Про книгарні вже нічого згадувати. Одним словом, Поляки зуміли заінтересувати своєю справою всі круги французької господарської аристократії. Практично має їхня пропаґанда необмежені грошеві засоби до розпорядимости.

Отже, як бачимо, французьке-польське товариство має чисто політичні завдання і ціли. Воно має 6 почесних предсідників, Бріяна, Поанкаре, ґенерала Вейнґанда (Французи) і Замойського, Падеревського і Хлаповського (Поляки). Хлаповський є польським послом у Франції. Склад почесного комітету товариства є дуже великий і впливовий. Там можна знайти всіх визначних людей, як Тардіє, Люі Барту, ріжних сенаторів, дальше Фердінанд Давід, предсідник загального французького туристичного уряду, Думер, Пенлеве, Люшер, Буїлльон, дальше з військових кругів ґенерал Архінар, Кастельо й інші. З дипльоматичних кол належать туди Марґері, бувший посол французький в Берліні, Камбон ітп. З наукових кол стрічається там ріжних ректорів, визначних людей науки, ґенерального секретаря Аліянс Франс Ляббе. Навіть Альберт Томас, президент інтернаціонального робітничого уряду в Женеві є в цьому комітеті.

На чолі заряду товариством стоїть Нулен, французький посол. Три заступники — це Левандовський, Марен і Тірман. Має там свій голос побіч численних ще людей Александер Мерльот, головний редактор польської ґазети „Ля Польонь". Цей редактор є заразом головою французько-польської торговельної палати в Парижі. До управи належить дуже богато французьких професорів та публіцистів, які зовсім свідомо виповнюють вложене на них пропаґандивне завдання.

Головним завданням того французько-польського товариства є видавання та, головно, розповсюднювання політично-господарського і літературно-мистецького журналу „Ля Польонь". Ґазетка ця навіть не думає скривати перед світом своє походження, а головно ті матеріяльні жерела, що її вдержують при житті. На окладинці зазначено, що це є місячник, заложений в 1920 році, що його видає французько-польське товариство. Дальше є в підтитулі написано, що це є орган французько-польської торговельної палати в Парижі. Отже явно і славно признаеться, що ці дві орґанізації є одно і працюють разом. Редактор цеї ґазетки титулує себе все директором французько-польської торговельної палати.

„Ля Польонь" редаґують майже самі Поляки, бо Французи там дуже мало пишуть. Передовсім редаґує її Казимир Смоґоржевський, що відомий нашому громадянству зі своїх тамтогорічних виступів у Женеві, коли там публично обговорювалась „пацифікація". Він підписується або повним прізвищем або псевдонімами і хто не знає цеї таємниці, той думав би, що дійсно Французи видають самі ту ґазетку. Його звичайним псевдонімом є імя Жак де Кенсі. Смоґоржевський — це ще молодий чоловік і молодий журналіст. Зробив він собі імя своїми виступами в Ґенуї в часі одної конференції проти Пілсудського. Тоді доперва звернено на нього увагу. Завзятущий ендек, говорив він все, що Пілсудський є ворогом антанти, а прихильником німецьким, та навіть називав Пілсудського словом „бош" (погірдлива французька назва Німців). В польському товаристві бувших боєвиків він своїми виступами довів був раз до скандалу і цей скандал замкнув був перед ним двері польського посольства. В своїй книжці „Воскресша Польща" переслідує він дальше Пілсудського і наводить ті всі заслуги, що їх Пілсудський зробив для осередніх держав в часі війни. Прийшли одначе погані часи і Смоґоржевський помирився з Пілсудським. Він став кореспондентом звісного бульварного „Краківського Курера Ілюстрованого", де все веде завзяту кампанію проти французьких лівих кол, які пробують критичним оком подивитись на Польщу і її політику та судьбу. Не можна йому відмовити зручности у всіх його починах. Він дуже любить відзначення та титули, тому їх нераз вживає зовсім безправно, спекулюючи на легковірности Французів. Зі своїми противниками він вміє розраховуватися досить безпардонно, не вибираючи в засобах. Отже такому то хитрунови віддано в руки ґазету польську у Франції і він її досить добре веде, бючись на ліво й на право. Криють його у всьому цьому французькі політики, що дають свої імена для ґазети.

Якжеж здобула собі польська пропаґанда всі впливові кола французької дипльоматії?

Найперше парлямент. В ньому ми знаходимо французько-польську ґрупу послів, що нараховує аж 172 послів з сенату та парляменту. На чолі тої групи якби іронією судьби туди призначений соціяліст Льокен, колишній професор французького університету. Дійсним одначе провідником групи, що роздає всі блага, є зновуж таки якимсь чудом Поляк Краковський. Це є чоловік надзвичайно здібний. Передовсім він все має можливість всюди бути, все чути, все знати, всім руководити і тому в дуже численних польсько-французьких товариствах посередно чи безпосередно займає він ріжні високі посади. Одним словом, повний універсаліст, яких у нас дуже мало є. Він є фактично секретарем тої французько-польської парляментарної групи. До того всього є ще Краковський віцепрезидентом парляменту, часто публікує свої фільософічні праці, в яких, як це твердять злобні язики, дуже багато участи мають ріжні екзотичні фільософи. Що Поляки мають інтерес на цьому Краковському, це зовсім ясно. Бо хтож би нині в чужині не мав інтересу в тому, щоб мати коло президії парляменту свого довіреного чоловіка для всяких цілей, який усе бачить і все чує.

Секретар французько-польської парляментарної ґрупи має все стичність з ріжними послами та сенаторами, навіть з такими, що не належать безпосередньо до ґрупи. Він часто їх запрошує до польської посольської палати в Парижі, на Ке де Токіо, там на невтральному ґрунті з ними перебалакує всякі справи, а до того всього аранжує численні французькі поїздки до Польщі. Такі поїдки до гостинної держави, як Польща, все приносять реальні користи, а коли вже не користи, то залишають у прогульковців приємні враження. Все майже вертають з Польщі люди з проектом якоїсь праці, що її не тяжко зробити, або яку вже в більшости дістається готовою, лиш коректу треба перевести. Без великої натуги видає такий чоловік ту свою працю, а видавця все знайде напевно; за це вже стараються відповідні чинники. Звичайно заслуґує собі такий чоловік славу великого знавця питань сходу і як такого його розреклямовують. В той спосіб здобувається довірених собі людей і змушується їх мовчати вразі потреби. Зрештою парляментаристи не грішать ніколи гріхом вміти мовчати. Балакають всі про все, тож і тамті явно і славно можуть балакати. Звичайно перед приятелями нічого не скривається, тож коли що діється в ріжних парляментарних секціях, зараз про це доносять Полякам. Найбільще слідять Поляки за парляментарною комісією для фінансів та заграничних справ, бо це є їх одинока ціль ці установи держати в руках. Серед таких сприяючих обставинах не тяжко вже робити спеціяльні фінансові трансакції, як примістити ріжні папері для нотування їх на біржі, зміняти торговельні договори на свою користь, заключати договори про позички і постачання якогось товару ітп. Все це звязане з виробленням державного французького буджету. Поляки в той спосіб мають на нього вплив.

Гроші тут не грають все рішаючої ролі. Де не можна щось здобути грішми, там використовується дурноту політиків. Це вже є ділом психольоґії даного пропаґандиста. Часто буває таке, що вистарчить кілька незначних послуг посередних чи безпосередних, щоб якогось осібняка примусити мовчати. Якийсь селянський син мріє про товариські звязки, про високі пости, про впливи і заробіток ітп. Хоч він порядний чоловік, але нераз не може сам здобути собі цього. Тоді йому надається відзначення „Польонія Реститута", запрошується офіціяльно на бенкет, представляється комунебудь з посольства, або й іншим визначним людям. Того є досить, щоб змусити такого чоловіка мовчати, коли він дещо знає чи хоче пустити в світі щось такого, що не подобається Полякам, от приміром справу „пацифікації" чи щось подібного. А успіх є все певний.

В демократичній країні все головну ролю відіграє преса. Поляки довго ломали собі голову над тим, якби то вони могли дістати французьку пресу в свої руки. Ба не лише про французьку пресу їм ходило. Хотіли вони захопити всю ту пресу, що видається по французьки і яку читає французька публика.

В Празі видає чеське міністерство закордонних справ у французькій мові часопис „Европ Сентраль". Цей тижневик, що дуже нагадує французьку ґазетку „Европ Нювель", так дався взяти Полякам в руки, що часто передруковує фальшиві відомости польські з паризької „Ля Польонь", хоч часом й надрукує щось путнє. В інтернаціональних журналістичних колах це нечуваний випадок. Орґан, що стоїть під безпосереднім впливом чеського міністерства закордонних справ приносить чисто пропаґандивні польські статті, що нераз дишуть ненавистю до найліпших приятелів даної держави, чи до ріжних правительств. Але це є факт. Так хитро уміють Поляки підійти до тої справи.

Польські пресові бюра постачають всі чужі редакції і бюра польськими відомостями особливої ваги для Польщі. Всі такі польські бюра за границями підлягають польському пресовому бюрови в Парижі. Воно має над ними догляд. Шефом того пресового бюра є один жидок з Варшави, що в свойому життї вже перейшов огонь і воду. Одним словом їв вже з всякої печі хліб, навіть служив в царській охрані свого часу. Для телеґрафічних відомостей приділено тому бюрови польську телеґрафічну аґенцію (ПАТ), якої директором є якийсь Клечковський. Це є старий польський еміґрант, живе довгий час в Парижі, звісний в паризьких журналістичних колах, а до того знає всі входи й виходи до тих кол та вміє з ними обходитись. Відомости, які цей Клечковський достарчає, не появляється в паризькій пресі ніколи майже під наголовком ПАТ. Все їх надсилає як не аґенція Аваса, то аґенція Інформасіон або інші. Коли ходить про якийсь спеціяльний пробний бальон, то все такі відомости датуються Ригою, Таліном, Букарештом, Віднем, Ковном, але ніколи Варшавою. Часом французька преса про це знає, але часто буває, що її прямо надувають. Всякі відомости проти Українців, Німців, Литовців або большевиків фабрикують у Парижі і розповсюднюють або Польською Агенцією Телеґрафічною в Парижі, або за помічю ріжних темних індивідуумів темними шляхами. Завданням таких фальшивих відомостей є, викликати в кругах не добре поінформованих журналістів ненависть до противника, спровокувати їх на якісь статті в пресі. Тому саме такі вістки зправила ніколи не дементуються ані відповідними чинниками ані пресою самою. Такі статті звичайно впливають на публику, її розгорячують, викликають певний шовінізм, а це для польської політики є найважніщим під сучасну хвилю.

(Конець буде)

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(6)

Після другого повстання, весною 1920 р., ми приєднались до української армії під командою Омеляновича-Павленка та Ю. Тютюнника, одначе значна частина наших повстанців залишилася дома.

І от пізніше мене зроблено керовником тих повстань, „полковником" і т. д.

— Очевидно, — гадав я, нашим повстанцям треба було перекласти вину на того, хто є поза межами влади ЧК.

В звязку з моїм приїздом пішли ріжні чутки про близьку війну, про повстання, яке я нібито приїхав підготовити.

Мій комунізм селяни пояснювали дуже просто: інакше, мовляв, його й не пустилиб на Україну...

В комуністичних колах нашого району мене зустріли ворожо, з недовірям до мого комунізму. Мені запропонували прочитати доповідь про роботу комсомолу на Заході.

Одного вечора в помешканні районового селянського будинку (Сельбуду) зібралося все районове начальство, комуністи й комсомольці. Було багато селян, здебільша селянської пазапартійної молоді.

Коли я почав свою доповідь по українському, чути було зпочатку вигуки обурення. Далі мене перебили. Забрав слово місцевий слідчий, Жид, страшенний, як я пізніше довідався, україножер, і запропонував, щоб я замісць „свого галицько-чеського жарґону" говорив по російському.

Над цією пропозицією розгорнулися гострі дебати. Комсомольці-Українці твердо обстоювали права української мови. Нарешті це питання поставлено під голосування: довелося скоритись незначній більшости й продовжувати свій реферат по російському.

Моя доповідь зробила дуже погане враження на місцеве начальство. Були невдоволені тим, що за кордоном існують леґальні компартії, які мають свою пресу, нерухомий маєток і т. п.

Мені виточили бій, з яким я легко упорався. Та обставина, що я ще не знав ані радянських порядків, ані не знав з обличча місцевого „великого" начальства, дозволяла мені гостро критикувати й нападати на кожного, хто допустився якоїсь дурниці чи помилки в дискусіях.

— Так — переказували мені потім — у нас ще ніхто не „крив" нашого начальства.

Особливо цим видовищем були вдоволені селяни.

Я з цікавістю приглядався до життя селян. Жили вони не так, щоб добре, але спокійно, рік від року краще. Вільно розпоряджалися продуктами свого виробництва: продавали, де хотіли, купували, що і як хотіли. І хоч „ножиці" таки дошкульно стригли селянина, бо платив він скажемо, за чоботи 25 пудів пшениці (до війни 5 пудів), то він цього не помічав.

Селянин зменшував своє споживання до мінімума, а натомісць відбудовував своє господарство, купував худобу, реманент, поліпшував способи обробітку землі. Заводились правильні сівозміни, поширювалися площі інтензивних культур. Творча праця українського аґронома й українського селянина була виразно помітною. І хоч львина частка дорібку селянина, через фінансову політику влади, спливала до міських каналів, добробут селян поволі зростав.

XIX.

Мене виключено з КСМ.

Відпочивши вдома, я почав собі шукати праці. В цій справі я висилав листівки, але здебільшого відповіді не одержував, а коли й одержував, то неґативні.

Їздив кілька разів до Одеси, але таксамо без успіху.

В нашій комсомольській орґанізації велася вперта боротьба між Українцями й „русотяпами". Секретар райпаркому, Натапов (Жид, одеський „робітник"), пильно вивчав українську мову, але стояв осторонь, немов би понад цією боротьбою. Останні „авторитетні" районові чинники наслідували його.

Боротьба провадилась на ґрунті викладової мови на комсомольських курсах і проявлялась у всяких дрібницях комсомольського життя.

В цій боротьбі я не брав ніякої участи, бо взагалі в комсомолі не працював. Не могли у мене з провідною верхівкою районового партійного комітету, чи райкому комсомолу, встановитися товариські відносини.

Від самого початку мене ігноровано (не дали мені, наприклад, „персонального навантаження"). Я відповідав тим самим.

Наші взаємовідносини все гіршали, аж, нарешті, в квітні чи травні мене виключено зі складу комсомолу, „механічно, як перерослого" (хоч у нашім районі були й старші від мене комсомольці).

Пройшло літо, пройшла й нова зима, а я все був безробітний.

В лютому 1927 року я захворів і лікувався в Одесі, в клініці Медичного Інституту. На весні, памятаю, я привіз з Одеси бочілочку лиманної грязі, щоби продовжувати лікування дома.

Але лікуватися тою грязю мені не довелось. Мене заарештовано.

XX.

Одеське ДПУ.

Приблизно в 4-тій годині ранку приїхав до мене начальник районової міліції з одним міліонером, збудили мене й прочитали в голос приказ на право трусу.

Чекали терпеливо, поки я одягнуся. Трус був докладний: переглянули всі папери й книжки. Забрали майже всі книжки, які я мав у чеській мові, всі зшитки.

В той же день арештовано ще одного урядовця з РВК*) й одного селянина.

Розповсюднено було чутку, що в Києві викрито українську контрреволюційну орґанізацію, заарештовано уряд, який нібито був уже створений, і що, мовляв, при трусі знайдено документи того уряду та листування з міністрами.

В районовім арешті ми були так „ізольовані", що ці чутки до нас скоро доходили. Я їх брав цілком серіозно: я сподівався, що це є свідома підготовка наших громадян, щоби мене розстріляти; крім того я думав, що до моїх паперів підкинуть всілякі „листи", тим більше, що опису забраних у мене річей не зроблено.

На четвертий день дали підводу. Ми сіли й, окружені пятьма верхівцями, міліціонерами, виїхав з двору.

*) Районовий Виконавчий Комітет.

(Дальше буде).

ПОДЯКА.

Складаю сердечну подяку У. Н. Союзови і його урядникам за виплачення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50.

Микита Гуня,
член 63 від. У. Н. Союза,
Форд Сіті, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Створім один великий відділ У. Н. Союза.

В Дітройт начисляється поверх тисячу членів Українського Народного Союза. Ці члени є розділені поміж сім відділів нашої організації, з осібними адміністративними тілами, осібними відділовими касами й осібними льокаціями.

Такі автономні одиниці нашої організації не є нічим лихим, вони хіба тільки являються пережитком недавніх ще часів у хвилю, коли в цілому світі назрівають величезні переміни на економічних і політичних ділянках.

Нині цілий світ прямує до тіснішої кооперації одиниць й централізації економічних та адміністративних тіл, а до цього змушують людей великі катаклізми економічних та політичних структур.

Тому не диво, що в останніх часах і серед членів У. Н. Союза зачався рух за централізацію й кооперацію сил.

Зачинають відзиватися щораз частіші голоси за злуку всіх місцевих відділів Союза в один великий, який начисляв би вище тисячу членів.

Одним з найдіяльніших пропагаторів цеї ідеї є у нас д-р А. Т. Кібзей, довголітній член Союза.

Ми, Союзовці, подумаймо над цим, чи плян такої злуки був би корисним для місцевих членів і для Союза, бо від ріжних поліпшень, упрощень і корисних плянів залежить ціла будуччина нашої організації й назріваючого нового покоління.

Не забуваймо, що роля старого покоління в житті нашої еміграції догрáється якраз до кінця й за неці́лий може десяток літ на овиді нашого життя появляться нові сили, які мусітимуть взяти керування нашою організацією в такому стані, в якому ми її оставимо.

А ми без сумніву будемо старатися лишити нашу організацію нашим дітям в якнайкращих і найпоступовіших обставинах, щоби наше молоде покоління, виховане в американських суспільних умовинах, не мало найменших трудноців у дальшім керуванню нею.

Під перший розгляд візьмім адміністративну сторону й подумаймо, чи не було би краще мати одно адміністративне тіло на місце сімох.

В теперішніх сімох автономних відділах ми маємо сім місцевих осібних урядів.

На їх адміністрацію витрачує час аж сім осібних тіл, в цьому яких пятьдесять людей.

Чи не можна би ужити цього часу й енергії в якім іншім напрямі?

Відбувається сім осібних мітінгів, на які уживається сім разів стільки видатків, бо місцеві Союзові відділи не мають власного льокалю, а мусять винаймати.

Такий стан річей є зовсім зайвий і непрактичний та його корисніше є замінити та упростити злукою всіх місцевих відділів Союза в один.

Йдім дальше. Колиб у Дітройті повстав один величезний відділ У. Н. Союза, він мав би багато більше впливу на цілу громаду й на свій дальший розвій через те, що мав би більшу економічну силу від поодиноких. При цім усунулосяб зайву й некорисну компетицію між поодинокими відділами і шкідливу демагогію, а ворожі зовнішні розкладові чинники втратилиб раз на все силу, якою вони час від часу користуються між поодинокими відділами. Заходить однак питання, яке треба розвязати, а іменно, що богато відділових урядників при такій злуці втратилиб свої уряди.

Ануж трапиться людина честилюбива, яка насилу схоче сварок по відділах, закипілаб уряду, а тут вже немає стільки урядових позицій.

Якже тут зарадити — а зарадити конче треба, бо готова вийти халепа.

Людина хоче уряду, хоч гинь і навіть з цеї причини готова йти розбоєм проти цілого Союза. А ось і рада.

При такім великім відділі можна зачати богато корисної роботи для старих і молодих і дати заняття й урядові почести більшій скількости членів ніж у поодиноких відділах.

Такий великий Союзовий відділ може сміло постаратись про власний Союзовий дім, щоби була „в своїй хаті своя правда і сила і воля", як казав Шевченко.

Дітвора наша виростає без відповідної народньої школи, без відповідного знання української мови, літератури, історії. Ми тратимо через це богато здібних сил для української справи.

Відділ такий міг би цьому зарадити і створити дійсну народню школу, з фаховими учительскими силами, яких є доволі в Америці.

Наша старша молодіж, у віці від 12 до 18 літ, дозріває майже відрізана і від американського і від українського життя.

До американських середовищ не ввійшла, а українських культурних і товариських осередків батьки ще досі, на жаль, для неї не створили.

І це покоління вже для нас пропадає й розбігається і куди? — по дешевих „денс-галях" і „пул-румах"!

Для молодіжи цеї можна однак створити пластові, руханкові й спортові дружини, як мають інші культурні народи.

При своїм Союзовім домі можна би розвинути на ширшу скалю культурну працю, народне мистецтво, заложити симфонічну й дуту орхестру, хор, драматичний гурток і т. п.

До товариської, культурної й мистецької праці ми маємо вже багато підготовленої молодіжи.

При такій роботі ще на довгі літа вратувалосяб нашу молодіж для української національної справи й придержалосяб при У. Н. Союзі.

При такій роботі знайшлиб для себе корисне й приємне заняття батьки. Знайшлисяб для честилюбивих ріжні уряди.

Замісць безкорисного й нерозумного політиканства й у нас робота корисна, чесна й славна.

Побачивши таку роботу, решта нашого громадянства рушила би лавою в члени У. Н. Союза і в цей спосіб можна би створити велику й сильну, обєднану українську економічну й національну інституцію, яка числиласяб вже не яким малим відділом для збирання членських вкладок, але філією найбільшої української організації в Америці, У. Н. Союза.

Про те Союзовцям Дітройту варта би призадуматися над цим пляном, про який у нас говориться вже кілька років, в напрямі виконання якого вже й були спроби, і приступити до його реалізування.

Правда, це не є легкий плян, таких діл не доконується за один день, за тиждень.

Ми будемо мати ріжні перешкоди зі сторони деструктивних елементів, нам будуть відраджувати цей плян вороги У. Н. Союза, як нездійснимий.

Знайдеться й богато може і самих членів Союза з консервативними поглядами, які відноситимуться до злуки відділів неохочо, пасивно.

Одначе свідомі й активні Союзовці, що мають добро організації й будучого покоління все на увазі, таки зможуть здійснити злуку відділів в один великий відділ та лишити будучому поколінню світло, яке ще на довгі літа присвічуватиме йому в його навій будуччині.

Союзовець.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Листопадовий концерт.

Заходом Центрального Комітету Українських Народніх Організацій міста Ню Йорку в неділю, 1 листопада, нюйорська громада обходила свято Першого Листопада. В Ню Йорку це велике українське національне свято вже давно ввійшло в традицію і щорічно воно стягає багато людей. Так було й цього разу. Галя Українського Народного Дому була переповнена так, що не було де й яблоку впасти. На цей раз крім Українців прибули також наші найближчі і найдорожчі приятелі, Литовці, а зокрема представники литовських ветеранів. Отже наше державне свято знаходить вже прихильників і приятелів серед інших народів, а в першу чергу серед найближчих нам приятелів, Литовців. Ми певні, що згодом й інші народи, поневолені Польщею, Московщиною та другими державами, будуть нашими дорогими гістьми, а Українці не поминуть нагоди відвідувати також і їх свята.

Як звичайно для Ню Йорку, грограма свята була складена цікаво й уміло. Гарно підібрані окремі точки, а головно, їх було не багато, що не обтяжало слухачів і дало можливість виконавцям виконати всю програму якнайкраще. Наші провінціональні громади могли би взоруватися на нюйорській програмі й не давати на своїх концертах по 30 точок; треба не більше 10, як у Ню Йорку роблять.

Щодо вокальної частини програми, то треба сказати, що вона була виконана дуже добре. Знову доводиться особливо підкреслювати визначніший спів нашої славної співачки, Марії Гребінецької, що своїм голосом, великою технікою вправної оперової співачки й тим чуттям, яке вона вкладає в своє виконання пісень, чарувала всіх. Хоч на цей раз її пісні були важкі для виконання й не дуже ефектовні для нашого пересічного слухача, що все любить щось бравурніше ніж спокійно-мельодійне, як „Колискова пісня" Барвінського, або „Тайна" Людкевича. Та велика співачка всеодно підбила всіх слухачів. Буря оплесків була їй нагородою й оцінкою.

Таксамо й на цей раз співак Петро Ординський пописався добре. Приємний тембр його голосу, своєрідна інтерпретація пісень і щирість у виконанню знову захопили слухачів. Пісню „Ми воїни України" М. Гайворонського П. Ординському довелося повторити, щб заспокоїти авдиторію, що вимагала повторення оплесками та вигуками „біс".

На цьому місці доводиться сказати, що композиція цієї пісні зпід пера Михайла Гайворонського така чудова, що своєю музикою вона захоплює й пориває кождого. Здається, найчерствіше серце, вчувши цю пісню, затріпочеться; найбайдужніша людина піде в бій за Україну. Багато Гайворонський дав прекрасних річей воєнно-боєвого змісту, а спеціяльно стрілецьких пісень. Хотілося викликати на сцену композитора, щоб і він почув, як люди цінять його музику, бо вона дає їм безмежно глибокі переживання. Та, на жаль, його не було на салі; бо десь, прикований хворобою до ліжка, від кількох місяців знаходиться в санаторії. Лише пісня, твір душі композитора, лунає й пориває нас до кращого. Хочеться отут побажати, щоб якнайскорше ми могли привитати між нами видужалого нашого композитора, Михайла Гайворонського, й побажали йому ще довгі роки працювати на славу української музики.

Великою й милою несподіванкою був виступ на цьому концерті-святі нашого найбільшого скрипака Романа Придаткевича. Не зважаючи на вбийчу акустику салі, що однаково тяжко бє й співаків і хор, скрипка в його руках звучала так, що віддавала найтонші нюанси. Ми вже давненько не бачили між нами Р. Придаткевича й треба сказати, що за цей час він, і без того вже здавалося закінчений визначний скрипак, ще більше удосконалився, а що головне: чується велика певність, спокій і точність у виконанню, що з додатком своєрідної й гарної інтерпретації глибоко захоплює й чарує авдиторію. Гучні оплески були дійсним виказом оцінки й почуття слухачів, що змусили артиста ще раз вертатися на сцену для гри.

Співакам і скрипакови акомпаніювала наша молода піяністка Ольга Ткачук. Від якогось часу вона все неодмінно виступає на концертах у Ню Йорку й чим далі, тим більше набуває симпатій серед українського загалу. Шкода, що ми ще не мали нагоди почути її власну сольову гру на пяні, щоб мати можливість оцінити її в повній мірі. Лише, ради Бога, треба викинути на підпал оту чорну скриню, на якій доводиться грати в Народньому Домі піяністам і яка гейби на глум називається „пяно". Цеж тортури для піяніста бренькати на розбитім тарахкалі.

Український Хор при церкві св. Юра під управою Т. Онуфрика та молодечий хор, під йогож управою, гарно виконали свої пісні. Кождого разу видно значний поступ у виступах цих хорів, а особливо поступає вперед діточий хор. Лише треба звернути увагу на дикцію діточого хору, що ввесь зложений з дітей тут уроджених. Вони дуже „акають" і широко розкривають роти, наслідком чого виходять занадто разячі, відкриті згуки. Дикція хору — дуже важна справа й диріґентови треба звернути особливу увагу на те, щоб його хори співали більше критим тоном.

На цей раз обидва хори добре вивязалися зі свого завдання й диріґентови належиться признання, бо кождий знає, як тяжко нашу молодь, що тут родилася, а її багато є й у старшому хорі, навчити добре віддати музичний зміст і душу української пісні.

Святочну промову виголосив редактор „Свободи" д-р Лука Мишуга. На цей раз промовець говорив на тему необхідности перевести революцію духа в українській нації, щоб уся нація переродилася в націю таких героїв, яких ми ще маємо тепер лиш одиницями, або сотками. Коли ми викрешемо зі свого духа вогонь геройства, патріотизму й самопосвяти рідній землі, рідному краєви, то тоді встане Україна. Зокрема промовець підніс велику ролю жінки у вихованню нації, а також у часи активної боротьби за визволення нації, коли жіноцтво має заохочувати до боротьби своїх синів, мужів та братів.

Делеґат „Рідної Школи", Лев Ясінчук, зложив привіт від „Рідної Школи". Недовгий, але глибоко зворушаючий і щирий привіт делеґата найдорожчої української інституції авдиторія стрінула й проводила морем гучних оплесків. Цим вона хотіла сказати, що Українці в Америці душею з Рідним Краєм.

Комітет свята одержав від наших приятелів Литовців такий привіт:

November 1, 1931.

The United Ukrainian Organiations,
217 East 6th Street,
New York, N. Y.

Comrades:

In behalf of Lithuanian ex-service men, permit me to transmit our felicitations on the Independence Day of Ukraine and our assurance of cooperation in your hard struggle for Independence of Great Ukrainian Nation.

We have fought together throughout our common history, and Lithuanian people are in greatest sympathy with you in your heroic battle for freedom. When the bugle will sound to deliver the final blow to cut the chains now bonding your beautiful country, the Lithuanians will fight for Ukrainian liberty side by side with your soldiers and civilian administration.

On this solemn day we wish to express our best greetings to your people and we hope that your Independence will be established soon, and the Blue and Yellow will proudly fly over free Lviv, Kiyev, Charkiv, Odessa and other parts of your country.

Yours in comradeship,
The Lithuanian Legion.
Per **K. Jurgela,**
National Adjutant.

Загальне гарне враження з концерту доповнювалося ще й тим, що ввесь концерт ішов без найменшої задержки, що дало можність скінчити його скоро й не перетомити публики, а особливо дітей.

І. Б.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8 листопада, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Вписуйте свої діти до Союза — в обрганізації наша будучність. — М. Барабаш, предс.; д-р С. Кочій, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, 8. листопада, в годині 1-ій попол., в гали У. Н. Дому, 4-та і Ворд ул. Є важні справи до полагодження. Проситься членів вирівнати свої залеглости. — Петро Пазюк, предс.; Стефан Верещак, секр.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Бщ. св. О. Николая, від. 293, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в суботу, 7 листопада, точно в годині 7.30 вечір, в гали парафіяльній, 157 — 18 ул. Будемо приймати членів без вступного. Хто ще не вписав дітей до У. Н. Союза, на запише на сім мітінгу без вступного. Проситься всіх членів явитись на цей мітінґ, бо маємо дуже пильні справи до полагодження. — Теодор Вальорний, секр.

І. Камінський.

НАД ЧЕРЕМОШЕМ.

Мабуть затишнішої закутини нема в наших Карпатах. Тут ще не чути вигуків найкрикливішої нації на світі; пляжі над Черемошем вільні ще від насікомих-літників. У „Бадекостіних авс Колбомеа" вечорами не перериває тиші горлянофальшиве: „Цалуен твойон длонь, мадам". Долина Черемоша живе своїм давнім життям.

А може й не давнім. Зміни є. Колись Черемош ділив лише дві австрійські провінції. Кордон був зазначений лише на стінній карті. А тепер став він державним. Залізні стовпи, на біло помальовані, здалека видніють на зеленій верені по тім і другім боці і ніяково робиться, коли подумаєш, що зелена, справді зелена Буковина позбавлена звязків з Галичиною, що постіл румунського захланника топче зелену країну Федьковича, Воробкевича, Кобилянської...

Так, змінилося. Багато змінилося. На гірше змінилося. І наш Гуцул став наче не той, яким давніше був. Не так сміло давиться на зустрічного чужинця, який у ті сторони заблукає; став більше замкнений у собі. Здалека скидає крисаню, коли бачить „пана команданта", або когось з пограничної сторожі. Вже не каже, як раніше: „Як си маєте, пане", лише переходить мовчки, коли зустрінеться з кимсь по міськи зодягненим, а дехто не соромиться поздоровкати „дзінь добрий", а то й „честь".

Тай іншу пісню можна почути. Колись Гуцул залюбки співав про найяснішого пана, цісареву, Відень, а сьогодні ви чуєте, що він „Крулевскі щеп Пястови". Тягнуть деколи легіні, аж луна плаями йде:

„...Ци пані мешка сама,
Ци з вами ще хтос є?"

із кабаретової ревії.

Старі Гуцули лише головами похитують та спльовують на боки: „А тос ми си, брат, дочьикали..."

*

Біда в горах. Та коли її не було? Це, мабуть, невідступний товариш нашої Гуцульщини. Та тепер „май гирше", — як кажуть самі Гуцули.

Про біду й нужду чуєте скрізь. Чи приступите до гурта на вулиці, чи присядете під хатою, чи станете під церквою. Всі нарікають.

Заходите в крамницю. Сидить кількох газдів. Всі, як сам крамар, у середньому віці. В одного у руці часопис. Зиркаєте оком... „Сила". Але читач скоро її ховає до кишені.

Починаєте розмову. Нерадо відповідають, наче не вірять міській ноші. „Всьикі" у них бували. Говорили гарно, до душі, а потім приходили „постерункові", кожний кут оглянули, випитували дітей і бабів, а потім тягли пішки до Косова. Тепер нікому не вірять.

Говорять загально.

— Що там у вас. Нема роботи, дають підмогу. В горах не те, що в місті. Нема роботи, то хоч здихай з голоду. Підмоги ніхто не дасть.

Нарікання не вгавають.

Раніше ще сяк-так можна було прожити. Заробіток знайшовся. В лісі при вирубі, в тартаках, при сплаві дараб, при направі доріг і регуляції берегів. А тепер і того нема. Застій у деревляному промислі, обмеження вирубу, редукції, позбавили наших Гуцулів варстанка праці. Ось регулюють беріг Черемоша під нашими Кутами. Готовлять терен для лісової залізниці, що має йти далеко в гори. Але робітників беруть чужих, спроваджують з корінної Польщі, а Гуцулів лишають на боці.

Виїхати на чужину теж годі. Ще торік стала гомінка справа виїзду до Туреччини на лісові роботи. У горах заметушилося. Знайшлося багацько охочих їхати, бо, як казали, заробітки гарні, повне удержання і даровий проїзд. „Турецька горячка" захопила Гуцулію і в цьому році. Десятки кільометрів ішли до Кут і Косова, находили уряди, мучили адвокатів, витрачувалися, врешті і з нічим вертались.

Навіть косівське староство мусіло занятися тою справою, бо вийшло на яву, що горячку спричинили два Гуцули, мешканці села Тюдева, біля Кут, які ввійшли у звязки з якоюсь турецькою лісовою фірмою і мали для неї доставити девятьдесять робітників. Це наробило стільки розголосу і викликало таке заінтересування між Гуцулами. Щойно по загрозі, яку дістали згадані агенти-Гуцули, та коли вияснили справу, що самовільна еміграція з Польщі не можлива, горячка притихла.

Чиж дивне, що „Сила" має доступ? Цеж газета, за яку не треба платити, місяцями її даремно присилають, а то як її не читати?

*

Скаже хтось: та цеж домена радикалів? Колись, не тепер. По радикалах вже були хлібоїди. Та й вони перевелися. Хто став хлібоїдом, діставав позичку. І гадав наш Гуцул, що ніколи не буде віддавати. Їздив навіть до Варшави, Позная, Спали. Але коли почали жадати звороту позичок, покрутив носом. „Вже нас не потребують" — каже.

Хлібоїдщина породила сельробівщину. Нова спроба примітивної політичної спекуляції.

Освідомлюючої праці майже не видко. Бо хтож її поведе? Учительство? Стероризоване, залякане; навіть коли працює в кооперативі, то лякають його перенесенням на захід. Про працю в читальні нема й балачки. Духовенство? Краще не згадувати. А інтелігенція з міст? Цеж погранична смуга. Зараз жадають перепустки й можна дуже легко перейтися кілька або кільканацять кільометрів у товаристві „постерункового".

Гуцул позбавлений проводу. Але не піддається. Спекулює, пробує. Як і його Черемош, що при кожній повені любить міняти напрям. Нужда це робить, голод, який нераз заглядає до хати.

Але надії не тратить.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. — Бр. св. Вас. Великого, від. 364, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8 листопада, зараз по Сл. Божій, в галі церковній. Обовязком є кождого члена прибути на збори, бо є важна справа до полагодження, як також роздання братського статута. Проситься всіх довгуючих членів, щоб вирівнали свою залеглість як рівнож за діти, бо в противнім разі будуть суспендовані. Рівнож подається до відома, що грошей в касі не будеться приймати ні у касієра ні в секретаря, а тільки на зборах. — И. ... предс.; В. Савка, кас.; Іван ..., секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. ..., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 8 листопада, в неділю, в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів явитись на збори і вирівнати свої вкладки. — Тимко Кальмук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 8-го листопада, в годині 12-тій в полудне, в Укр. Нар. Домі. Обовязком є кождого члена прийти на сей мітинг, бо є дуже важні справи до полагодження. Рівнож буде справа з балем, котрий має відбутись ... листопада. Котрий член не явиться на бал буде караний 1 дол. — ... Репужинський, предс.; Л. Третяк, фін. секр.; ... Данилко, кас.; Г. Сушко, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкиць, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 8 листопада, в галі де звичайно, в годині 3-тій точно. Просимо членкиць явитися на означений час, бо маємо справи до полагодження. Довгуючі мають прийти і вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо сего місяця приймати нових членкиць без оплати вступного. Таксамо і дітей. — Анастасія Грицик, предс.; Анастазія ..., кас.; Марія оХдак, секр.

ФІНІКСВІЛ, ПА. — Подається до відома членам Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 321, що сьогомісячний мітинг відбудеться в неділю, 8 листопада, в год. 1 попол. в галі парохіяльній. Проситься всіх членів прибути, бо є важні справи до полагодження. Проситься довгуючих, щоб старалися сего місяця вирівнати залеглости, щоб уряд міг все старанно приготовити для річної контролі. Не вирівнавши залеглостей будуть суспендовані. — И. Яворський, пр.; Д. Грицик, кас.; М. Фляга, секр.

ТАРЗАНІВ СИН.

(81)

Меріем була здивована тим, що Камак їй казав не боятися, бо він пособить їй. Він попереджував її, щоб вона не видала його й не тікала геть, поки він не вернеться знову до арабського табору. Тепер він мав скоро виїхати. Камак був тим, що захопив Ґазети та фотографію від дівчини. Він відразу побачив, що на фотографії висвітлена отся сама дівчина, коли вона була меншою. Ґазети пояснювали йому, в чому справа.

—o—

Він з трудом перечитав те, що там було надруковане по французьки й дещо зрозумів. Він уже й раніше був здивованим тим, що донька шейка, як говорили йому про дівчину, носить убрання невірних. Камак уже був раніше в Парижі й дещо знав про французькі звичаї, а також навчився з трудом читати й дещо говорити по французьки. Нарешті він виробив собі плян дальшої діяльности й рішив його негайно перевести в життя.

Одного разу він зайшов знову в шатро Меріем. Звернувся до неї по арабськи: „Від того часу, як я тебе побачив, моє серце не знає спокою. Я готовий бути твоїм слугою назавжди. Я тебе прошу вірити мені. Ходи зі мною й ми поїдемо туди, де мій батько є багатим і могутнім шейком. Він могутніший ніж твій тато. Та всеодно, я тебе візьму, чи ти хочеш, чи ні. Я ненавиджу цього шейка!" „А, ти ненавидиш шейка?" — почувся позад нього сердитий голос.

—o—

Обидвоє повернулися й побачили перед собою старого шейка. „Так!" — відповів Камак — „я ненавиджу тебе!" Він зручно стрибнув вперед, ударив у лице старого шейка й вибіг з намету. Тут Камак зручно стрибнув на коня, що стояв недалеко окульбачений, і подався геть. Шейк був так уражений усім, що кілька хвилин не міг рушитися ні вимовити слова. Коли він підняв алярм і післав гонців за Камаком, то було вже запізно.

—o—